

„Trudio sam se da budem profesionalac...“

▶ Kaže Luka Laban u drami Profesionalac Dušana Kovačevića, dok objašnjava drugom glavnom liku kako je više puta hteo da ga ubije. Očigledno profesionalac se može biti na različite načine i u svim situacijama. Tema ove kolumne će biti malo uža, o profesionalizmu u aktuarskoj struci.

▶ Piše: **BRANKO PAVLOVIĆ**, član IO Globos osiguranja i predsednik Udruženja aktuara Srbije

SVI ŽELE DA DOBIJU NAJBOLJU USLUGU od onih kojima plaćaju za nešto, ali takvu uslugu mogu da pruže samo profesionalci. Ostaje otvoreno pitanje šta je najbolja usluga: obavljen posao po najnižoj ceni, najbrže obavljen zadatak jer je vreme novac, dobijanje najbolje vrednosti za dati novac, bez obzira na utrošeno vreme, itd. Kriterijum ocenjivanja usluge je individualna stvar, jer kao što kaže seoska mudrost „neko voli popa, a neko popadiju“.

Čini se da se malo objektivnije može odrediti ko je profesionalac. Wikipedija kaže: „Profesionalac je osoba koja je obučena i/ili školovana za posao koji obavlja. Pretpostavlja se da profesionalac obavlja posao na najbolji mogući način, jer pored znanja i iskustva, treba da ima o odgovarajuće moralne i etičke norme koje zahtevaju savestnost i perfekciju u radu. Profesionalac se bitno razlikuje od svog pandana amatera, koji je obično samouk i radi neki posao jer mu se to dopada, bez obzira što pri tome može ili čini štetu sebi, drugima ili okolini.“ Relativno lako se razlikuje hobista ili amater sportista ili zanatlija od profesionalca, prvenstveno po rezultatu, odnosno učinku. U finansijskoj industriji, u kojoj su zastupljene različite specijalizovane profesije, uključujući aktuarsku, ova diferencijacija možda nije tako očigledna na prvi pogled. Međutim, ljudima izvan aktuarske profesije, aktuarske veštine i kvalitet specijalizovanog obrazovanja je teško definisati i proceniti. Zbog toga aktuarska zajednica posvećuje posebnu pažnju pružanju profesionalne usluge. Tako je od januara 2021. cela evropska aktuarska zajednica, koja obuhvata Srbiju, 27 država članica EU i devet drugih evropskih zemalja, povećala standarde profesionalizma unapređenjem Kodeksa profesionalnog ponašanja.

Principi na osnovu kojih mogu da se prepoznaju aktuarski profesionalci

1. Integritet je osobina stručnjaka da radi sve stvari na pravi način, čak i kad niko to ne gleda ili nije u stanju da proceni. Ponaša se pošteno i prilikom obavljanja posla za nekoga izbegava da ima bilo kakve skrivene planove za lični profit. Ovlašćeni aktuar mora da obavlja svoje profesionalne zadatke štiteći ugled i dostojanstvo struke.
2. Kompetentnost i briga podrazumeva preuzimanje projekata i davanje stručnih saveta samo u oblastima u kojima ekspert ima odgovarajuće obrazovanje i dovoljno iskustva. Takođe, neprofesionalno je preuzeti projekat bez dovoljnog poznavanja zakona i regulative osiguranja u zemlji u kojoj se usluga pruža.
3. Uskladenost je važna jer obezbeđuje da aktuar poštuje pravila, propise i okolnosti na tržištu osiguranja. Trebalo bi izbegavati korišćenje prečica i rad u sivoj zakonskoj zoni zbog trenutnog povećanja profita, koji neizbežno dovodi do očekivanih gubitaka kasnije.
4. Nepriistrasnost znači da ekspert uvek postupa ispravno, u skladu sa pravilima struke, bez nedozvoljenog uticaja sa strane, koji menja realnu stručnu procenu i aktuarsko mišljenje. Sukob interesa često može da utiče na nepriistrasnost, pa ga treba uvek izbegavati.
5. Odgovarajuća komunikacija zahteva da aktuar prilagodi svoj govor i stil pisanja publici, kako bi bio siguran da se ključni elementi poruke razumeju. Takođe, treba da se pobrine da ne preskoči da saopšti uslove pod kojima važi nalaz ili obelodani ograničenja modela. Ne

zaboravlja da obezbedi dokumentaciju koja podržava stručni nalaz, dok jednostavnu govornu komunikaciju koristi za prevođenje brojeva kao izlaza iz složenih matematičkih modela u poruke koje mogu razumeti donosioci odluka u osiguravajućoj kompaniji.

6. Princip ispunjenja obaveza od profesionalca traži da odgovorno izvršava sve svoje zakonom ili ugovorom utvrđene obaveze, kao i da u izvršavanju obaveza iz svoje delatnosti postupa s pažnjom dobrog domaćina, a naročito sa povećanom pažnjom prema pravilima struke. Stručnjak je dužan da se u ostvarivanju svog prava uzdrži od postupaka kojima bi se otežalo izvršenje obaveza druge strane.
7. Načelo lične odgovornosti je veoma važno jer zahteva od aktuara da postupa u skladu sa odredbama Kodeksa profesionalnog ponašanja, ako ga prekrši da odgovara za njegovu povredu, kao i za prikrivanje neodgovarajućeg ponašanja drugih kolega. Takođe, aktuar je dužan da prihvati odgovornost za štetu nastalu njegovim nesavesnim radom.
8. Na kraju, podrazumeva se da je u zasnivanju poslovnih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza profesionalac dužan da se pridržava načela savestnosti i poštenja.

Sa primenom nove komplikovane regulative, kao što je režim Solventnost II i Međunarodni standard finansijskog izveštavanja broj 17, očekivanja od aktuarske profesije na tržištu osiguranja su porasla. Zato je važno da korisnici aktuarskih usluga mogu da prepoznaju profesionalce koji pružaju aktuarske usluge po najvišim mogućim standardima.

